

УДК 376.015.31-056.36

FORMATION, DEVELOPMENT, AND ENHANCEMENT OF LEARNING MOTIVATION FOR STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS**Zviekova V.***PhD of Pedagogical Science, Associate Professor**ORCID: 0000-0002-6044-8814**Izmail State University of Humanities, Ukraine***ФОРМУВАННЯ, РОЗВИТОК ТА ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ****Звєскова В.***кандидат педагогічних наук, доцент**ORCID: 0000-0002-6044-8814**Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна*<https://doi.org/10.5281/zenodo.11094737>**Abstract**

The article is focused on investigating the formation of learning motivation in younger schoolchildren with special educational needs (SEN) with the aim of enhancing their academic performance. The study analyzes the current state of this issue in pedagogical theory and practice. Based on the principles of person-centered learning, a structurally componential model for cultivating learning motivation in younger schoolchildren has been developed, justified, and tested in practice. The main stages of this model include diagnosis, correction, and stimulation of learning motives. The study finds that factors contributing to increased motivation and, consequently, academic success in children with SEN in primary school include effective utilization of educational materials, systematic lesson planning and integration of structural elements, organization of students' intellectual work, objective assessment of their results, as well as the influence of social-pedagogical and psychological factors on students' motivational sphere under the guidance of teachers and teaching assistants in inclusive classrooms. The main principles and recommendations for implementing individualized approaches and technological methods for fostering learning motivation in younger schoolchildren with SEN have already been incorporated into the practical activities of mainstream schools and gymnasiums.

Анотація

Стаття скерована на дослідження формування мотивації до навчання у молодших школярів з ОПП з метою підвищення їхнього рівня успішності у навчанні. Автором було проаналізовано стан даної проблеми у педагогічній теорії та практиці. На основі принципів особистісно орієнтованого навчання розроблена, обґрунтована та випробувана на практиці структурно-компонентна модель формування мотивації до навчання у молодших школярів. Основними етапами цієї моделі є діагностика, корекція та стимуляція мотивів навчання. Досліджено, що підвищенню рівня мотивації та, відповідно, успішності навчання в дітей початкової школи з особливими освітніми потребами сприяють наступні фактори: ефективне використання навчального матеріалу, системне планування та поєднання структурних елементів уроку, організація інтелектуальної праці учнів та об'єктивне оцінювання їхніх результатів, а також вплив соціально-педагогічних та психологічних факторів на мотиваційну сферу учнів під керівництвом вчителя, асистента – вчителя в інклюзивному класі. Основні положення та рекомендації щодо реалізації індивідуальних підходів та технологічних прийомів формування мотивації до навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами вже впроваджені у практичну діяльність загальноосвітніх шкіл та гімназій.

Keywords: learning motivation, inclusion, person-centered education, academic success, children with special educational needs, planning, organization, and evaluation of learning outcomes.

Ключові слова: мотивація навчання, інклюзія, особистісно орієнтована освіта, успішність навчання, діти з особливими освітніми потребами, планування, організація та оцінювання результатів навчання.

Постановка проблеми й актуальність дослідження. Сучасна освіта покладає наголос на розвиток успішної особистості учнів. Для успішного переходу до нової освітньої системи, спрямованої на розвиток бажання навчатися та досягати визначених цілей, головним завданням є спрямування учнів на підвищення мотивації до успіху та зацікав-

леності у навчанні. Для досягнення цієї мети важливо детальніше вивчити проблему мотивації навчання і на основі цього визначити найефективніші шляхи її формування.

Розуміння мотивації навчання сучасних молодших школярів з особливими освітніми потребами дозволяє фахівцям оптимізувати процес навчання, розробляти навчальні програми та плани, що

максимально враховують мотиви дітей і забезпечують найкращі результати. Стимулювання досягнень у навчальному процесі є важливим у роботі з учнями з особливими освітніми потребами, так як це сприяє подоланню навчальних труднощів для дітей зі складними мовними або психічними порушеннями у інклюзивному навчальному середовищі. Необхідно стимулювати у дітей інтерес та бажання навчатися та досліджувати світ вже з дитинства, оскільки розвиток включає системні зміни в особистості, що відбуваються під впливом соціалізації та взаємодії з оточуючим середовищем. Мотивація у навчанні розглядається як спонування до дій і вчинків людини, що визначає її активність і стійкість. У психологічному контексті мотивація виражається у зацікавленості, ідеалах, цілях та потребах, що впливають на людську діяльність. Мотивацію до навчання молодших школярів можна розглядати як систему факторів, що спонукають до активності та визначають спрямованість поведінки, а також як результат впливів з різних сфер життя та відношення до них. Дослідження розвитку мотивації навчання молодших школярів є актуальною проблемою в психології та педагогіці, і вони допомагають зрозуміти природу та важливість цього процесу.

Мета статті є обґрунтування, дослідження та підтвердження значення розвитку мотивації до успіху у навчанні учнів початкової ланки з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі.

Наукова новизна дослідження

У контексті модернізації української освіти та впровадження реформи Нової української школи, особливої уваги заслуговує проблема створення розвивального середовища та оптимальних умов для розвитку, виховання й навчання дітей з особливими потребами. Ця проблема відповідає загальним тенденціям реформування освіти у напрямку відкритості, демократичності та доступності для всіх верств населення країни, а також інтеграції інноваційних технологій у освітнє середовище.

Фахівці інклюзивних освітніх закладів в Україні випробовують та впроваджують різноманітні технології, які сприяють повному включенню батьків у освітній процес і усвідомленому розподілу відповідальності між педагогами та батьками. Ця робота стосується не лише батьків дітей з особливими освітніми потребами, але й батьків дітей з типовим розвитком, оскільки без їхньої підтримки навіть фахівцям неможливо створити атмосферу "повного включення", розвивати відносини "співробітництва" та "співтворчості" (Ревуцька, 2011:12).

Суспільство ставить все більше вимог до результатів навчання: школа повинна не лише надавати учням міцні знання та навички, а й сприяти їхньому вихованню та розвитку відповідно до їхніх освітніх можливостей, потреб, запитів, задатків і здібностей. Важливим є створення освітньо-розвивального середовища для дітей з особливими потребами, де базовий рівень знань, умінь і навичок перетворюється з мети навчання на засіб активізації

пізнавальних, творчих та особистісних можливостей учнів. Освітнє середовище має бути спрямоване не тільки на досягнення освітніх цілей, але й на пошук оптимальних шляхів успішної адаптації в житті кожної дитини з особливими освітніми потребами (Колупаєва, 2011:7).

Освітній процес є складним, має багато компонентів і функцій, що робить його багатоаспектним явищем. Основою, на якій сьогодні ґрунтується освіта, є особистість, яка характеризується постійним творчим пошуком і здатністю до навчання та саморозвитку. Сучасні роботодавці підкреслюють важливість розвитку навичок постійного набуття нових знань. Головним напрямком для формування бажання навчатися протягом усього життя є мотиваційний підхід у навчально-виховному процесі загальноосвітніх закладів.

Найбільша кількість концепцій і теорій займається проблемами мотивації учнів. Праці відомих психологів, соціологів, фізіологів стали основою для розробки методологічного інструментарію для вивчення мотивації у навчальній та виховній діяльності учнів, який лягає в основу наукової роботи.

Дослідження проблеми мотивації пов'язане, насамперед, з аналізом джерел активації людини, мотивів, що стимулюють її діяльність і поведінку, з пошуком відповіді на питання, що зумовлює людину до дії, який мотив, «заради чого» вона це робить.

Дослідження з питання мотивації у навчанні в педагогіці та психології проводили такі вчені: Л. Божович, Л. Даниленко, В. Кириленко, О. Нагорна, М. Радченко, О. Савченко, Т. Скрипник, Л. Чаговець. У галузі спеціальної педагогіки та психології питання мотивації розглядалися у працях: О. Алмазової, І. Бех, В. Бондар, Т. Візель, О. Гузенко, А. Колупаєва, І. Мартиненко, В. Синьова, В. Тарасун, Л. Фомічова, М. Шеремет, М. Ярмаченко.

Проблему ставлення до мотивації навчальної діяльності у корекційній педагогіці розглядали М. Алексєєва, І. Белякова, І. Єременко, А. Корнієнко, М. Овчаренко, В. Петрова, Н. Стадненко, І. Ушакова та інші дослідники.

Однією з найсуттєвіших сучасних завдань педагогів, що працюють у інклюзивних класах або групах, є налагодження взаємодії з батьками учнів або вихованців, плідної співпраці, взаємної підтримки та розподілу відповідальності у процесі навчання та виховання їхніх дітей у навчальному закладі. Батьки виступають головними партнерами педагогів у цьому процесі, який включає не лише навчання й виховання, але й соціалізацію дитини. Тому вони мають повне право брати участь у прийнятті важливих рішень щодо розвитку та адаптації своєї дитини. Батьки є першими й основними вихователями дітей, і без співпраці між ними, педагогами та суспільством, процес інклюзії дитини в життя громади, шкільну спільноту та навчання стає неможливим. Успіх адаптації дітей з особливими освітніми потребами у інклюзивному середовищі також залежить від готовності батьків до співпраці

з педагогами та їхнього реалістичного розуміння можливостей і потреб своєї дитини.

Основний виклад матеріалу. Ключовим чинником у забезпеченні успіху навчання кожного учня є рівень їх мотивації до цього процесу. Формування мотивації навчання включає створення умов у навчальному закладі для появи внутрішніх стимулів для навчання, які визнаються учнем. Загальна суть формування та розвитку мотивації навчання учнів полягає у переході учнів зі стану байдужості до позитивного ставлення до навчання – свідомого та відповідального.

Об'єктом формування слід вважати всі компоненти мотиваційної сфери та всі аспекти навчальних навичок. Зокрема, соціальні та когнітивні мотиви, їх значущі та динамічні характеристики; цілі та їхні якості; емоції; та навчальні навички.

Важливим засобом формування та розвитку мотивації до навчання учнів з особливими потребами є вирівнювання навчального процесу з їхнім життєвим досвідом, потребами та інтересами. Коли ці потреби та інтереси задовольняються, діти демонструють необхідну активність. Відповідно, діяльність вчителя у цьому напрямку повинна включати декілька блоків: мотиваційний, цільовий, емоційний.

Формування мотиваційної сфери учнів з особливими освітніми потребами проходить з урахуванням специфічних особливостей: знижена пізнавальна активність, нестійкість інтересів, низька мотивація, негативізм, невпевненість у собі, підвищена дратівливість, агресивність, образливість, труднощі у спілкуванні та встановленні контактів з однолітками. У мотиваційній структурі переважають ігрові мотиви, через що навчання не викликає в них особливого інтересу (Гузенко, 2000:167).

Діти цієї групи проявляють малу ініціативність у грі та спілкуванні, мало цікавляться результатами своєї діяльності та не дбають про її якість. У них виникають складнощі у формуванні саморегуляції та самоконтролю. Дослідження мотиваційної сфери молодших школярів з важкими мовленнєвими порушеннями показали, що їх мотиваційна сфера менш розвинена порівняно з однолітками з нормальним розвитком мовлення. Наприклад, потреба у спілкуванні задовольняється лише у частини дітей з мовленнєвими порушеннями, потреба у безпеці - лише в малій частини. Ці діти реагують на неуспіх по-іншому, ніж діти з нормальним мовленням, наприклад, після успішного завдання вони не переходять до складніших завдань, а обирають легші. Це можна пояснити формуванням захисної реакції в них, прагненням зберегти успіх на низькому рівні. Учні молодших класів з важкими мовленнєвими порушеннями недооцінюють свої можливості, частіше переоцінюючи їх. Їхня самооцінка не завжди співпадає з об'єктивними характеристиками, більше уваги приділяють позитивним якостям і дещо переоцінюють їх, що свідчить про тенденцію до ідеалізації у самооцінці (Даниленко, 2001: 37).

Переоцінка власних можливостей учнів початкових класів може бути пояснена зростанням та розвитком, що є типовим явищем не лише для дітей з нормальним розвитком мовлення, а й для дітей з різними мовленнєвими порушеннями. Вони є особливою ризикованою групою щодо розвитку тривожно-фобічних станів через відсутність не лише зрілості, але й нестачу сенсорних та емоційних структур.

У дітей з серйозними мовленнєвими порушеннями можуть виникати страхи, хвилювання, тривога, недовіра, загальна напруженість, схильність до тремтіння, пітливість, почервоніння та інші прояви. Щодо молодших школярів зі затримкою психічного розвитку, дослідники вказують на порушення цілеспрямованості, що проявляється у неправильному спрямуванні на завдання, помилковому виконанні, неадекватному ставленні до труднощів та некритичному оцінюванні результату. Невиправлений підхід до навчальної мотивації цих дітей змушує їх уникати деяких завдань, підміняти складні завдання простішими, виконувати лише частину завдання або не зацікавлюватися його результатом. Автори також зауважують, що мотиваційна сфера цих молодших школярів є досить обмеженою (Скрипник, 2015:55).

Дослідження, що вивчають навчальну мотивацію учнів із затримкою психічного розвитку та серйозними порушеннями мовлення, показують, що ці учні проявляють низький інтерес, відчуття потреби, недостатню здатність ставити цілі та систематично виконувати завдання, переважає зовнішня мотивація над внутрішньою. Це означає, що їхня навчальна мотивація або дуже слабо виражена, або взагалі відсутня, що ускладнює формування ефективної навчальної діяльності.

На сучасному етапі можна розглядати як ефективні методи формування мотивації навчання осіб з особливими потребами такі підходи, як інтерактивні методи, метод проектів, проблемно-орієнтоване навчання, співпраця в навчанні, експериментальні методи, моделювання та інші.

Інтерактивні методи спрямовані на активну взаємодію між учнями та вчителем, сприяють активному залученню учнів до навчального процесу. Використання методу проектів у навчанні в інклюзивному класі сприяє індивідуалізації та диференціації навчально-виховного процесу. Цей метод позитивно впливає на всі аспекти педагогічної діяльності, зокрема на освітню, виховну та корекційну сфери. Залучення учнів до проектного навчання сприяє розвитку їхньої творчості та експериментального підходу до вивчення матеріалу.

Проектна діяльність сприяє не лише покращенню якості навчання, але й розвитку особистісних якостей учнів, сприяє формуванню самостійності та вмінь працювати з інформацією.

Використання елементів **експериментального навчання** сприяє розвитку пізнавальних навичок учнів. Проблемне навчання стимулює мислення та творчий пошук істини учнями під час навчального процесу.

При роботі з учнями, які мають легкі порушення пізнавальної діяльності, важливо розвивати у них самостійність і мотивацію до власної праці, сприяючи їхній ініціативі та практичній реалізації власних ідей. Одночасно необхідно забезпечити їм відчуття підтримки та можливості звернутися за допомогою в будь-який момент.

О.Я. Савченко відзначає, що мотивація навчання, включаючи цілі, потреби і інтереси, визначає спрямування та організацію процесу навчання, надаючи йому значення для особистості. Процес формування мотивації учнів є складним, вимагає урахування їх вікових особливостей, розуміння цілей і завдань мотивації, а також вміння відрізнити типи мотивації навчання (Савченко, 2010:22)

Також важливо враховувати, що успішність учнів і їх виховання залежать від типу мотивації, яку застосовують вчителі або батьки. Мова йде про позитивну та негативну мотивацію. Позитивна мотивація часто сприяє розвитку самооцінки дитини, її заохоченню до виконання завдань (не обов'язково матеріального характеру), зацікавленню у новому матеріалі, підтримці у виконанні завдань, та психологічній підтримці у стресових чи успішних ситуаціях. За практичним досвідом виявлено, що зовнішня мотивація має обмежений ефект, особливо коли супроводжується негативними стимулами, такими як критика, покарання, байдужість або насильство (Софій, 2010:22).

Розвиток мотивації у дітей з освітніми потребами потребує уваги до таких аспектів:

- Фокус на увазі та концентрації.
- Залучення дитини до навчального процесу.
- Забезпечення безпеки та створення довірливої атмосфери, враховуючи її потреби.
- Підбір завдань відповідно до рівня підтримки для кожного учня.

Мотивація до навчання є ключовим елементом успішності учнів. Від правильного типу мотивації, використання відповідних методів та урахування усіх особливостей залежить формування у дитини стійкої мотивації до вивчення нового, самовдосконалення та розвитку. Мотивована дитина має впевненість у власних силах, готова до вдосконалення, не боїться випробовувати себе, відчуває себе частиною суспільства. Важливо надати дітям належну мотивацію, бо від цього залежить їхнє майбутнє успішне навчання та адаптація, адже без зацікавленості учнів ризикуємо зіштовхнутися з регресом у навчанні та розвитку їхньої поведінки (Гузенко, 2000:169).

Успішність дитини у навчальній діяльності залежить переважно від умов, в яких вона знаходиться, а також від ефективної співпраці між педагогами, батьками та всіма учасниками навчальної групи. Тільки тісна взаємодія та правильно організована спільна праця можуть сприяти швидкому та глибокому засвоєнню необхідних знань учнями, а також сприяти усвідомленню ними своєї важливості в суспільстві.

Молодший шкільний вік є ключовим періодом у формуванні особистості дитини. Мотивація молодших школярів пов'язана з їхнім внутрішнім

емоційним станом та переживаннями, які можуть бути позитивними або негативними. Багато факторів впливають на бажання дітей ходити до школи, вчитися та дотримуватися дисципліни. Один з таких факторів - це безпечне навколишнє середовище. Особливо в умовах військового конфлікту, де діти стикаються зі стресом та небезпекою, важливо, щоб вони відчували себе захищеними та безпечними. Тому, велике значення має організація навчального процесу вчителем, створення сприятливого класного середовища, де панує атмосфера дружби, взаємодопомоги та тепла. Наприклад, приклад старших учнів може бути важливим для позитивного впливу на молодших школярів та створення сприятливого клімату в класі (Ревуцька, 2011:105).

Діти завжди знаходять в своєму оточенні особу, яка стає для них авторитетом і від якої вони беруть приклад. Цей авторитет може бути вчителем, батьками, однокласниками чи старшими дітьми. Діти не лише копіюють поведінку і спосіб спілкування цих осіб, але й використовують їхні приклади в своєму щоденному житті. Тому вчителю та батькам важливо бути образом для наслідування, тому що, нагадуючи про важливість правил та норм, дорослі також повинні дотримуватись їх самі, демонструючи дітям важливість цих дій. Культура мовлення та спілкування з дорослими є важливою складовою виховання дітей. Важливо пам'ятати, що правильний вплив дорослих на виховання дитини може бути ефективним лише за умови постійного дотримання загальноприйнятих норм та правил поведінки (Радченко, 2006:39).

Також важливо зазначити, що у сучасному світі, де велике значення має використання новітніх технологій, питання впливу мультфільмів на дітей стає актуальним. Часто молоді батьки використовують популярні мультфільми для розваги дітей, залишаючи їх перед екранами на тривалий час. Проте важливо усвідомити, що мультфільми можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на розвиток дитини. Вчені підкреслюють прямий зв'язок між переглядом телебачення та розвитком дітей, що варто враховувати при виборі контенту для дітей.

Довготривала взаємодія дитини з комп'ютером може призвести до зниження навичок спілкування з іншими людьми, втрати інтересу до навчання і бажання проводити більше часу перед екраном комп'ютера. Проте, ця взаємодія може мати як позитивні, так і негативні аспекти:

Позитивні аспекти використання комп'ютера в навчанні включають:

- Використання навчальних ігор, які полегшують засвоєння матеріалу та стимулюють бажання дитини вивчати нове.
- Відеоігри, спрямовані на розвиток уваги, пам'яті, логіки, що допомагають удосконалювати розумові здібності та дрібну моторику.
- Використання гри як винагороди, що мотивує дитину до більш ґрунтовної підготовки та осмисленого вивчення матеріалу.

• Використання відеоігор як допоміжного засобу для навчання соціалізації та виконання буденних справ.

Негативні аспекти включають:

• Занадто довгий час, витрачений на комп'ютерні ігри, може сприяти розвитку залежності та байдужості до реального життя.

• Можливий негативний вплив на зір та інші аспекти здоров'я учня. Отже, для забезпечення успішного виконання завдань та корисного використання часу, важливо навчити дитину управляти своїм часом.

Зокрема, у вихованні дитини важливо:

1. Зберігати довіру до дитини та надавати їй можливість самостійно діяти, дотримуючись чітких правил.

2. Формувати поважне ставлення до однолітків та інших людей.

3. Організовувати освітній процес узгоджено та з єдністю дій, використовуючи різні способи спілкування та нагадуючи основні правила поведінки.

4. Забезпечення безпечної атмосфери в класній кімнаті для забезпечення комфортного перебування учнів та збереження їхнього здоров'я.

Роль вчителя в інклюзивному класі та учнів у розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами визначається як ключова. В даному контексті важливо звернути увагу на вплив вчителя на мотивацію учнів і на взаємодію з учнем із спеціальними освітніми потребами. Підкреслюється, що відповідальність за ефективність навчання цієї категорії учнів покладається на педагога та на учнівський колектив, у якому вони перебувають.

Одним із ключових факторів успішного навчання учнів з особливими освітніми потребами є професіоналізм вчителя. Від його компетентності та мотивації до роботи з такими учнями залежить швидкість адаптації дитини в навчальному середовищі, стан взаємин учня з іншими учнями та якість засвоєння матеріалу. Важливою є також підготовка вчителя до зустрічі з учнем з особливими освітніми потребами, яка передбачає безпосереднє спілкування з батьками для отримання інформації про дитину та її потреби, цікавинки та рекомендації для оптимальної організації навчального процесу.

Згідно з практикою, працюючи з учнями, що мають порушення пізнавальної діяльності, цей етап уроку є дуже важливим для привернення уваги дитини. На початку уроку вчителю рекомендується використовувати періодичні видання, які містять інформацію, що пов'язана з темою уроку, для залучення дітей до вивчення матеріалу. Також можна запропонувати дітям творчу роботу, наприклад, дослідницьку роботу або завдання на випередження, які зацікавлять їх і зроблять їх активними учасниками уроку. Важливо під час такої роботи враховувати організацію класного колективу та підтримку учнів, що виступають. Наприклад, учням з особливими освітніми потребами можна дати завдання, яке відповідає їхнім можливостям, наприклад, підготувати презентацію, малюнок або знайти

цікаву інформацію з періодичних видань (Ревуцька, 2011:176).

Також ефективним методом є казкотерапія, через яку діти можуть зрозуміти правила поведінки та засвоїти нові знання. Через аналіз дій героїв казок можна також впливати на поведінку учнів.

Створення ситуації успіху є ще одним важливим прийомом, оскільки це стимулює мотивацію учнів і сприяє успішному засвоєнню матеріалу. Такий підхід допомагає учням з низькою самооцінкою та мотивацією до навчання досягати кращих результатів. Також важливо використовувати диференційований підхід і надавати завдання, які відповідають рівню знань кожного учня.

Якщо матеріал буде доповнений чіткими і конкретними ілюстраціями, схемами, моделями, практичними вправами та словесними прикладами, які близькі до життєвого досвіду учнів, то він стає доступним і зрозумілим для дітей, що викликає їхній інтерес до предмета. Крім того, якщо учень має успіхи у вивченні даного предмета, це викликає в нього радість від пізнання нового і спонукає до поглибленого вивчення теми чи дисципліни в цілому, а також до відвідування навчального закладу (Нагорна, 2012:98).

Ми пропонуємо розглянути додаткові вправи та методики, які можуть мотивувати дітей з особливими освітніми потребами до навчання. Наприклад, «Вчора і сьогодні» - учням пропонується описати свої успіхи вчора та порівняти їх із сьогоднішніми досягненнями, що допомагає їм усвідомлювати свій розвиток. Інша вправа, "Хороші вчинки", спонукає учнів записати три позитивні вчинки за останній тиждень, що дозволяє їм відчути визнання та похвалу за свої досягнення та інші.

Висновок: Отже, для забезпечення стійкого рівня мотивації навчання дітей з особливими потребами вчителю важливо використовувати навчальні матеріали, які відповідають їхнім когнітивним, комунікативним та професійним потребам, мають творчий характер і сприяють розвитку розумової активності.

Правильно відібраний навчальний матеріал позитивно впливає на всі аспекти мотивації, включаючи потреби, інтереси, емоції та мотиви. Формування та розвиток мотивації навчальної діяльності дітей з особливими потребами гарантує їхню пізнавальну активність і сприяє розвитку мислення та здобуттю знань, необхідних для успішної соціалізації у майбутньому.

Джерела і література:

1. Гузенко О.А. Особливості формування мотивації навчання молодших школярів під впливом соціально-педагогічних факторів // Проблеми педагогічних технологій: 36. наук. пр. Луцьк 2000. Вип. 4. С. 167-170.

2. Даниленко Л. Інноваційна освітня діяльність // Освіта. 1998. 12 серпня. Інноваційна педагогіка : до практики через теорію // Директор школи, ліцею, гімназії. № 1. С. 36-38.

3. Нагорна О. Б. Особливості корекційно-ви-

ховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Рівне, 2012. 100 с.

4. Проект «Разом» ГС «Освіторія» – підготовка студентів педагогічних вишів, учителів початкових класів, психологів, соціальних педагогів у сфері інклюзивної освіти. Київ. 2017р. URL: <https://osvitoria.media/news/gsosvitoriya-rozpochala-pidgotovku-spetsialistiv-z-inklyuziyi>.

5. Радченко М. І. Особистісна саморегуляція дорослих у сім'ях з розумово відсталими дітьми-інвалідами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Київ, 2006. 18 с.

6. Ревуцька О. В. Інноваційні технології в навчанні осіб з особливими потребами // Управління в освіті : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, 14–16 квітня 2011 року / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти [та інші]. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 300 с.

7. Колупаєва А. А. Старегічні напрями сучасної освітньої політики України. Дитина із сенсорними порушеннями: розвиток, навчання, виховання: зб. наук. праць. К., 2011. С. 5–12.

8. Савченко О. Я. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі. Ежурнал «Педагогіка і наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». 2010. С. 16–23.

9. Скрипник Т. В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посібник. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 56 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/images/news/2016.02.10/Tehnologii%20Autizma.pdf> (дата звернення: 28.09.2018).

10. Софій Н. З. Міжнародні документи у сфері інклюзивної освіти. Методичні матеріали. Проект «Крок за кроком». Київ. 2015. 16 с.

References:

1. Guzenko O.A. (2000) "Features of Formation of Learning Motivation in Younger Schoolchildren Under the Influence of Social-Pedagogical Factors" // Problems of Pedagogical Technologies: Collection of Scientific Works. Luts. Issue 4. P. 167-170.

2. Danilenko L. (2001) "Innovative Educational Activity" // Education. August 12, 1998. Innovative Pedagogy: from Theory to Practice // School Director, Lyceum, Gymnasium. No. 1. P. 36-38.

3. Nahorna O.B. (2012) "Features of Correctional-Educational Work with Children with Special Educational Needs: Educational and Methodological Guide." Rivne, 2012. 100 p.

4. Project "Together" by OSVITORIA NGO – training of students from pedagogical universities, elementary school teachers, psychologists, and social educators in the field of inclusive education. Kyiv. 2017. URL: <https://osvitoria.media/news/gsosvitoriya-rozpochala-pidgotovku-spetsialistiv-z-inklyuziyi>.

5. Radchenko M.I. (2006) "Personal Self-Regulation of Adults in Families with Intellectually Disabled Children: Synopsis of the Thesis for the Degree of Candidate of Psychological Sciences, Specialization 19.00.01 'General Psychology, History of Psychology'." Kyiv, 18 p.

6. Revutska O.V. (2011) "Innovative Technologies in Education for Individuals with Special Needs" // Education Management: Collection of Materials from the V International Scientific and Practical Conference, April 14-16, 2011 / Institute of Innovative Technologies and Content of Education [and others]. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House, 2011. 300 p.

7. Kolupaieva A.A. (2011) "Strategic Directions of Modern Educational Policy of Ukraine. Child with Sensory Disorders: Development, Education, Upbringing: Collection of Scientific Works. Kyiv, P. 5-12.

8. Savchenko O.Y. (2010) "Competency-Based Approach in Modern Higher Education." E-Journal "Pedagogy and Science: History, Theory, Practice, Trends of Development." 2010. P. 16-23.

9. Skrypnyk T.V. (2015) "Technologies of Psychological-Pedagogical Support for Children with Autism in Educational Space: Educational Guide." Kyiv: LLC "Publishing House "Pleiades", 56 p. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/images/news/2016.02.10/Tehnologii%20Autizma.pdf>.

10. Sofiy N.Z. (2015) "International Documents in the Field of Inclusive Education. Methodological Materials." Project "Step by Step". Kyiv. 16 p.